

VOORSTEL

Algemeen Bestuur

ONDERWERP	Ontwikkelingen spoorveiligheid	AGENDAPUNT	E1
DATUM	12 december 2024		
OPENBAAR	ja	BEHANDELD DOOR	M.Sival en M.Vastert
REGISTRATIENUMMER	[Registratienummer]	TELEFOONNUMMER	[Telefoonnummer]
PORTEFEUILLEHOUDER	Burgemeester Schelberg		

Besluit

[Toelichting]

Voorstel

Kennis te nemen van de ontwikkelingen op het gebied van spoorveiligheid.

Samenvatting

Het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen door Twente is één van de risico's dat in het Regionaal Risicoprofiel Twente is uitgewerkt. Veiligheidsregio Twente monitort mede daarom de ontwikkelingen rond het spoorvervoer en rapporteert daarover jaarlijks aan het bestuur. In dit voorstel wordt het Algemeen Bestuur geïnformeerd over de laatste ontwikkelingen op het spoor. Daarbij focussen we op de volgende twee zaken:

1. We zien een toename van het vervoer van gevaarlijke stoffen over het Twentse spoor vanwege onder andere werkzaamheden aan het Duitse spoor.
2. We constateren de afgelopen jaren een toename van ruimtelijke ontwikkelingen rondom het spoor en uitdagingen en knelpunten die hierbij ontstaan in relatie tot een veilige leefomgeving. De rol van bestuurders bij deze afwegingen is met enkele gemeenten onderwerp van gesprek geweest.

Aan het algemeen bestuur

Cijfers spoorvervoer Twente

In 2023 is het vervoer van toxisch gas en het vervoer van zeer brandbare vloeistof over het spoor toegenomen ten opzichte van de jaren daarvoor. Het vervoer van zeer toxische vloeistoffen en die van brandbare gassen is daarentegen afgenomen. Alles bij elkaar gingen er in 2023 14% meer gevaarlijke stoffen over het Twentse spoor dan in 2022. Ruimschoots de meeste gevaarlijke stoffen over het spoor betreffen zeer brandbare vloeistoffen en brandbaar gas.

Robuust Basisnet Spoor

Het instrument aandachtsgebieden is een nieuw instrument onder de Omgevingswet. Het vervangt bij het Basisnet de verplichte groepsrisicoberekening. Een aandachtsgebied is een gebied waar mensen in een gebouw onvoldoende beschermd kunnen zijn tegen de gevolgen van een brand, explosie of gifwolk die van buitenaf komt. De brand, explosie of gifwolk is hierbij veroorzaakt door een ongewone gebeurtenis met vervoer van gevaarlijke stoffen. Er is een brandaandachtsgebied, een explosieaandachtsgebied en mogelijk een gifwolkaandachtsgebied. Gemeenten moeten hier rekening mee houden bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen en bepalen of en zo ja welke beschermende maatregelen nodig zijn.

De Rijksoverheid, Prorail, vervoerders en verladers zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van infrastructuur en materieel. Decentrale overheden zijn verantwoordelijk voor de veiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen en worden daarbij geadviseerd door de Veiligheidsregio. Door het vervallen van de risicoplafonds komt er meer op gemeenten af. Vanuit Twente is wethouder Hanneke Steen (Hengelo) nauw betrokken bij de lobby richting Den Haag om beter te kijken naar deze grote verantwoordelijkheid voor gemeenten.

Aanleg derde spoor

De Betuweroute is een 172 kilometer lange spoorlijn speciaal voor goederenvervoer. Op dit moment is de aansluiting op het Europese spoornet niet optimaal. Daarom wordt er in Duitsland 70 kilometer nieuw spoor aangelegd. Na de werkzaamheden kunnen er veel meer treinen via de Betuweroute naar Duitsland rijden. Tussen november 2024 en mei 2026 wordt langdurig gewerkt aan dit spoor. Over deze periode van 1,5 jaar is ruim 20 weken de grensovergang met Duitsland dicht en is er 60 weken sprake van enkelsporige stremming. Goederentreinen worden grotendeels omgeleid via de Brabantroute naar de grensovergang Venlo en in beperkte mate via de Bentheimroute bij de grensovergang Oldenzaal. We kunnen verwachten dat er bij volledige stremming van de Betuweroute 25 extra goederentreinen per dag door Twente gaan. Bij een enkelsporige stremming zijn dit er 5 per dag. Kortom, het is zeer waarschijnlijk dat er in 2025 meer goederentreinen (en daar kunnen wagons met gevaarlijke stoffen tussen zitten) over de route Oost Nederland gaan.

De kans op een incident met gevaarlijke stoffen is zeer klein en blijft ondanks deze toename nog steeds zeer klein. Daarom wordt er vooralsnog geen noodzaak gezien tot aanvullende operationele voorbereiding door de VRT. De VRT blijft vroegtijdig betrokken bij de ruimtelijke ontwikkelingen langs het spoor om een goede balans te vinden met de gemeenten ten aanzien van zelfredzaamheid van de bewoners en de bereikbaarheid en bestrijdbaarheid voor hulpverleners. De VRT monitort de ontwikkelingen en vindt het van belang aandacht te blijven hebben voor het vergroten van de zelfredzaamheid van mensen rondom het spoor. Daarom is en blijft risicocommunicatie een belangrijk instrument om in te investeren.

Risicocommunicatie

In 2023 hebben meerdere gemeenten aangegeven in te willen zetten op risicocommunicatie en het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners die wonen, werken of verblijven rondom het spoor. In 2024 hebben de VRT en gemeenten gezamenlijk het thema 'vervoer gevaarlijke stoffen over het spoor', eenduidig en structureel onder de aandacht gebracht binnen de gemeenten waar dit relevant is (Hengelo, Almelo, Borne, Oldenzaal, Wierden, Rijssen-Holten). De overall ambitie was dat inwoners en werkenden rondom het spoor een gevaarlijke situatie kunnen herkennen, weten dat ze iets moeten doen en weten wat ze moeten doen. Een effectmeting (zie bijlage) heeft aangetoond dat meer omwonenden na deze communicatie-interventie beter op de hoogte zijn van het vervoer van gevaarlijke stoffen en de risico's. Verder toont de meting aan dat de communicatiemiddelen die zijn ingezet een positief effect hebben op het kennisniveau en het gevoel van voorbereid zijn. In 2025 zal wederom gecommuniceerd worden richting omwonenden aan het spoor waarbij ingezet wordt op bewustwording en handelingsperspectief.

Incidentbestrijding

In 2023 hebben er geen specifieke inzetten plaatsgevonden met betrekking tot de bestrijding van incidenten met gevaarlijke stoffen op het spoor.

Ontwikkelingen in de spoorzone

We constateren net als vorig jaar een toename van ruimtelijke ontwikkelingen nabij spoorzones. Prioriteit van Veiligheidsregio Twente (in lijn met de Omgevingswet) is dat aanwezigen rondom het spoor veilig kunnen leven, wonen en werken. Bij een toename van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en een toename van ruimtelijke ontwikkelingen rondom het spoor is het evident dat er een spanningsveld ontstaat. Dit maakt dat de VRT het van belang vindt om vroegtijdig in gesprek te zijn met gemeenten bij ruimtelijke ontwikkelingen langs het spoor. Een gesprek hierover tussen de VRT en enkele burgemeesters heeft al plaats gevonden. Dit zal daar waar wenselijk ook worden georganiseerd met de overige bestuurders van gemeenten waar gevaarlijke stoffen over het spoor worden vervoerd.

Bijlage(n)

Newcom VRT 2024 1-meting

Enschede, 20 november 2024

Het dagelijks bestuur

Secretaris,
H.G.W. Meuleman

Voorzitter,
R.W. Bleker

Namens deze,
Ing S.J.M. Wevers MCDM
(commandant Brandweer)

Aldus vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 12 december 2024

Secretaris,
H.G.W. Meuleman

Voorzitter,
R.W. Bleker